

Tòquio

Viure Tòquio

Alguns tòpics sobre la diferència cultural

Aquest escrit ofereix instantànies de la complexa realitat urbana de Tòquio, des dels petits detalls fins al seu atractiu global.

Per **Darko Radović**

Edició i traducció d'**Estanislau Roca**

Tot i que Tòquio és la capital més gran del món, les elits japoneses estan obsessionades a comparar-la amb Nova York, París i Londres en el rànquing de capitals globals. La vida s'hi manifesta a diferents ritmes, des de la frenètica intensitat ordenada de les centralitats, com Sibuya, fins a les més pausades d'un teixit urbà dominat per desenvolupaments residencials tant de baixa com d'alta densitat, travessats per infraestructures ferroviàries en superfície o soterrades, increïblement complexes i de gran intensitat, i pel sistema no menys complex de carreteres. Completa el mosaic una teranyina desordenada i irregular de parcel·les de sòl majoritàriament minúscules, on sovint fins i tot els taxistes experimentats es perden amb facilitat. Les aplicacions tecnològiques més recents apunten un nombre increïble de maneres alternatives d'arribar a la destinació desit-

jada. Els espais entre les illes i les parcel·les solen tenir formes irregulars i estretes. Caminar, anar en bicicleta i conduir-hi és lent. El moviment segueix una regla senzilla i no escrita: la primacia dels més febles. Sense voreres, els vianants, les bicicletes, les motos i els cotxes comparteixen espais. No és estrany veure un vianant caminant pel mig del carrer, els conductors conduint lentament i, quan el vianant, eventualment, deixa un espai, el trànsit s'accelera lleugerament.

En aquesta megalòpolis els carrers no tenen nom, cosa que és normal al Japó. La lectura aèria i no lineal de l'espai identifica unitats de sòl estàtiques i privades superposades a línies de moviment dinàmiques i comunes. S'hi reconeixen els carrers i funcionen com en qualsevol assentament, però el fet

Vista de Tòquio, amb el mont Fuji al fons.

que aquí no tinguin nom obeeix a una lògica d'organització molt específica de l'espai urbà japonès. Les adreces postals ho expliquen tot. Durant molt de temps, la meua adreça va ser «Kanagawa, Okurayama 3-5-11-E», on ni les paraules ni els números apunten el carrer. Kanagawa és la prefectura, Okurayama era la meua «ciutat» i 3, una illa urbana en la qual es trobava la parcel·la 5. En aquesta parcel·la es va erigir l'edifici número 11, i jo vivia a la unitat E.

Sobta que la llengua japonesa no té paraules per a conceptes centrals de la nostra cultura urbana, com ara «públic». Ni el *paburiku* transcrit ni el *kōkyō* indígena incorporen el significat de «públic». *Paburiku* és només una aproximació fonètica que exposa les limitacions del guió sillabari *katakana* i marca explícitament la noció de «públic» com a estranger. En *kōkyō*, l'ideograma clau 公 es refereix al poder oficial, governamental, fins i tot a la propietat principal, precisament el contrari del públic.

L'autèntica urbanitat de Tòquio va aflorar en el període Edo (1603-1868), sobretot durant el tancament

total del país (1633-1853) conegut com a època *sakoku*; «capital tancada impulsada amb energia creativa, gràcies a la seva població educada amb ganes d'emprar el seu temps lliure i diners en el lleure i l'entreteniment. La música, la poesia, la pintura, el teatre [...], la ceràmica i la costura van aflorar tan intensament que de vegades la seva producció i recerca semblaven febrils», adduïa Feifer l'any 2006. D'altra banda, les teories dominants del desenvolupament urbà destaquen de manera habitual la importància crucial de la connexió, els imperatius de la vida ràpida, la definició de la presència d'estrangers, la universalitat, els carrers amb els seus noms, i també definicions comunes, com la de «públic».

Durant el període Edo, «paradoxalment», la taxa d'alfabetització va avantatjar Anglaterra i el país va igualar o superar diverses nacions occidentals en l'educació. Segons Morley, «Tòquio no era tant una ciutat com un dens grup de pobles urbans [...] i tenia poc per oferir al visitant convencional. Va ser una ciutat lletja que va tenir molta cura de mantenir els seus atractius amagats».

«Malgrat la desconcertant pressió de la globalització, Tòquio segueix sent autèntica.»

S'hi conserven cases tradicionals, molt estimades per Walter Gropius i altres arquitectes del moviment modern. Amb ambients funcionals ambigus, no utilitzaven passadissos, sinó que s'obrien o es tancaven amb portes corredisses, com també passava als palaus i llocs de culte.

Actualment, a part de l'alta i refinada urbanitat de Tòquio, als marges i intersticis de la metròpolis hi trobem una altra ciutat plena d'aspectes quotidians i residuals de la vida. La seva capacitat de resiliència conserva diverses expressions d'aquesta enorme realitat urbana fascinantment local, que perdurarà mentre aquestes expressions siguin individualitzades, esporàdiques, intuïtives, de baix a dalt, com a projeccions espacials de la modèstia.

I, tornant al fet que el mot «públic» no té traducció directa, altres conceptes que en japonès, xinès i més llengües no occidentals inclouen «cultura, drets, filosofia, estètica, lògica» no representen cap mancança o deficiència, sinó simplement una diferència cultural. En aquest context, són conceptes occidentals als quals no s'ha prestat gaire interès, fins al punt que sovint ni tan sols se'n reconeix el nom, i aquesta absència només posa de manifest la possibilitat, la inevitable presència i la bellesa insalvable de l'alteritat. Malgrat la desconcertant pressió de la globalització, Tòquio segueix sent autèntica.

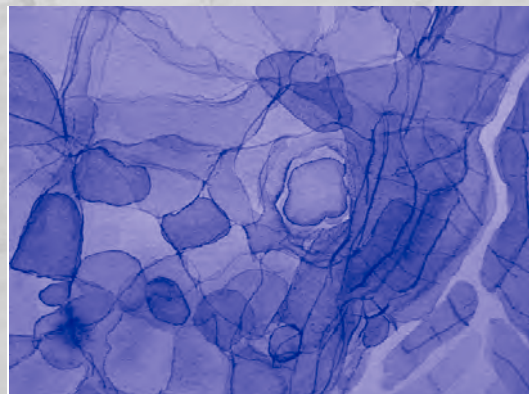
Post scriptum

Tòquio havia de celebrar per primera vegada els Jocs Olímpics el 1940, però l'esdeveniment va ser cancel·lat per motius més que evidents. La segona oportunitat, la del 1964, es va aprofitar bé i es va portar l'antiguitat de l'imperi a l'escena mundial. Atès que en el moment d'escriure aquest assaig no és clar si es cancel·laran o no els Jocs previstos inicialment per al 2020, i a l'espera de la seva desitjada celebració, vull posar de manifest que, si els Jocs Olímpics de Barcelona del 1992 han estat el millor exemple d'oportunitat que els ciutadans han aprofitat per conquerir el seu dret a la ciutat, cal que

Tòquio, una de les ciutats més poblades del món.

Tòquio prengui nota —i en una futura col·laboració a *Compàs d'amalgama* espero que ho pugui corroborar. ●

Aquarella que representa una part de Tòquio. Gentileza de Davisi Boontharm.